

Особливості виявлення та нейтралізації протидії на початковому етапі розслідування

Олександр Таркан*

* Канд. юрид. наук, докторант ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»,
м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-4083-6103>,
e-mail: oleksandrtarkan7@gmail.com

DOI: 10.32353/khrife.1.2026.06 УДК 343.985(477)

Надійшло 13.02.2026 / Рецензовано 26.02.2026 / Прийнято до друку 31.03.2026 /
Доступно онлайн 31.03.2026

Мета статті — розкрити особливості виявлення ознак кримінального правопорушення та нейтралізації протидії на початковому етапі досудового розслідування. Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових, спеціальних і філософських методів пізнання, зокрема діалектичного, системно-структурного, функціонально-діяльнісного, порівняльно-правового, а також моделювання, аналізу й синтезу. Узагальнено, що початковий етап досудового розслідування є найбільш вразливим до різних форм протидії, що зумовлено інформаційною невизначеністю, дефіцитом часу та необхідністю приймати оперативні процесуальні рішення. Визначено, що протидія має багаторівневий характер: її реалізують, впливаючи на процес збирання доказів, прийняття процесуальних рішень та інтерпретацію отриманих даних (застосуванням маніпуляцій з інформацією, користуванням процесуально допустимими й позапроцесуальними механізмами, поведінковими стратегіями й інституційним впливом та іншими засобами, спрямованими на ускладнення встановлення обставин кримінального правопорушення). Обґрунтовано, що виявлення ознак кримінального правопорушення та нейтралізація протидії є взаємопов'язаними процесами, які функціонують у межах єдиного механізму криміналістичного забезпечення розслідування. З'ясовано, що інформаційна протидія (надання неправдивих відомостей, ініціювання долучення документів із сумнівною доказовою цінністю, залучення недостовірно поінформованих осіб), процесуально легалізовані форми впливу (оскарження процесуальних рішень, маніпулювання процесуальними меха-

нізмами), а також інституційна протидія (вплив на проведення судових експертиз) здатні істотно змінювати напрям доказової діяльності й підвищувати ризик прийняття помилкових процесуальних рішень. Доведено, що початковий етап досудового розслідування доцільно розглядати як інформаційно-конфліктний простір, у межах якого суб'єкт доказування не лише здійснює пізнавальну діяльність, а й протидіє активному впливу зацікавлених осіб. Зауважено, що своєчасна діагностика виявів протидії, критичне оцінювання джерел інформації та застосування криміналістичних тактичних засобів є основними умовами забезпечення ефективності розслідування і дотримання принципу розумності строків кримінального провадження.

Ключові слова: досудове розслідування; початковий етап; протидія; нейтралізація протидії; виявлення ознак злочину.

Постановка наукової проблеми

Сучасний етап розвитку кримінальної юстиції в Україні характеризується численними реформами, деякі з яких тривають донині. Це стосується діяльності органів досудового розслідування, прокуратури, судової влади й інших. Криміногенна ситуація також загострюється, про що свідчить зростання кількості облікованих кримінальних правопорушень. Так, за даними Офісу Генерального прокурора України, у 2021 р. зареєстровано відомості про 321 443 кримінальні правопорушення, у 2022 р.— про 362 636, у 2023 р.— про 475 595, у 2024 р.— про 492 479, у 2025 р.— про 608 101¹. Варто зауважити, що ці показники не охоплюють даних про суспільно небезпечні діяння, учинені на території тимчасово окупованих територій і зони проведення активних бойових дій, де потерпілі не звертаються із заявами про такі факти до правоохоронних органів з об'єктивних причин.

Одночасно зі збільшенням кількості виявів делінквентної поведінки ускладнюються механізми вчинення кримінальних правопорушень, підвищується рівень їхньої латентності, а також урізноманітнюються форми протидії законній діяльності сил безпеки загалом і органів досудового розслідування зокрема.

Трансформацію форм кримінально-протиправної діяльності супроводжує вдосконалення способів протидії їй викриттю. Зростання рівня організованої злочинності, користування інформаційними технологіями, розширення можливостей комунікації та наявність корупційних зв'язків обумовлюють появу складних багаторівневих механізмів впливу на процес доказування. У цих умовах протидія розслідуванню перестав бути лише фрагментарною реакцією правопорушника на дії слідства, а набуває ознак системної діяльності, що формується ще на етапі підготовки або вчинення кримінального правопорушення й активно реалізується на

1 Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. 2013—2024 роки / Офіс Генпрокурора : офіц. сайт. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/2013-2024-roki-pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporusshennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya> (дата звернення: 11.02.2026).

початкових стадіях кримінального провадження.

Практика досудового розслідування свідчить, що протидія часто виникає ще до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань² (далі — ЄРДР) або безпосередньо після відкриття кримінального провадження. Зацікавлені особи застосовують різноманітні засоби приховування правопорушення, знищення або викривлення доказової інформації, впливу на учасників кримінального провадження, використання прогалин у правовому регулюванні або організаційних недоліків слідчої діяльності. Унаслідок такої протидії ускладнюється встановлення обставин події, знижується якість доказування, збільшується тривалість розслідування та підвищується ризик ухвалення процесуально вразливих рішень.

Особливу складність становить те, що процес виявлення ознак злочину й подолання протидії має взаємопов'язаний характер: дії, спрямовані на документування кримінально значущої інформації, одночасно є засобами нейтралізації протидії, а активні форми перешкоджання, навпаки, здатні приховати фактичні вияви правопорушення. Саме початковий етап розслідування є найбільш чутливим до такого впливу, оскільки слідчий діє в умовах дефіциту інформації, часових обмежень і необхідності оперативного прийняття рішень.

Тож особливе місце і в структурі досудового розслідування, і в нейтралізації протидії посідає початковий етап, оскільки саме на цій стадії відбувається виявлення ознак кримінального правопорушення, формування первинної системи доказів, визначення слідчих версій і напрямів подальшої пошуково-пізнавальної діяльності слідчих та детективів. Водночас цей етап характери-

зується дефіцитом інформації, високою динамікою процесуальних рішень і підвищеною вразливістю доказової інформації до зовнішнього впливу. Як свідчать сучасні дослідження, протидія часто стає чинником кореляції вже в процесі виявлення та відкриття кримінального провадження, що суттєво ускладнює з'ясування об'єктивної істини.

Отже, нагальною є потреба в комплексному дослідженні закономірностей виявлення ознак кримінального правопорушення та визначенні ефективних, правомірних і практико-орієнтованих механізмів нейтралізації протидії на початковому етапі досудового розслідування, оскільки це сприятиме підвищенню ефективності кримінального провадження та забезпечуватиме виконання його завдань.

Мета статті

Визначити особливості типових форм протидії розслідуванню, що мають місце на стадіях реєстрації кримінального правопорушення та початковому етапі розслідування.

Методи дослідження

Для досягнення мети застосовано комплекс загальнонаукових, спеціальних і філософських методів пізнання, які забезпечили всебічний аналіз особливостей протидії на початковому етапі досудового розслідування, з'ясування її впливу на виявлення ознак кримінального правопорушення та прийняття окремих процесуальних рішень, а також обґрунтування організаційно-тактичних і процесуальних підходів до нейтралізації відповідних виявів.

Діалектичний метод став теоретичним підґрунтям для розгляду протидії

2 ЄРДР : вебсайт. URL: <https://erdr.gp.gov.ua/> (дата звернення: 12.02.2026).

та діяльності суб'єкта доказування як динамічних, взаємозалежних і суперечливих процесів, що формуються в умовах конфлікту інтересів та інформаційної невизначеності початкового етапу розслідування. Це дало змогу простежити закономірності еволюції протидії (від фрагментарних дій до системних механізмів) і пояснити її кореляцію з трансформацією кримінально-протиправної діяльності й реформуванням кримінальної юстиції.

Системно-структурний аналіз допоміг у визначенні структури протидії на початковому етапі та взаємозв'язків між її основними елементами: суб'єктами, мотивами, способами, об'єктами впливу (докази, учасники процесу, процесуальні рішення), а також наслідків для доказування та строків розслідування. Завдяки цьому протидію обґрунтовано як багаторівневий феномен, що впливає на процесуальні та криміналістичні компоненти розслідування одночасно.

Функціонально-діяльнісний підхід став у пригоді для інтерпретації протидії як цілеспрямованої діяльності (процесуальної, інформаційної, інституційної, поведінкової), що має власну логіку, тактичну варіативність і етапність. Це дало змогу розкрити протидію не лише як сукупність окремих дій, а як стратегію впливу на механізм доказування та процес прийняття рішень.

Метод моделювання застосовано для реконструкції типових слідчих ситуацій початкового етапу, у яких протидія виявляється найбільш інтенсивно (унесення відомостей до ЄРДР; огляд місця події; вирішення питання про арешт тимчасово вилученого майна; отримання показань; ініціювання долучення «консультативних висновків» і допиту осіб із сумнівною поінформованістю; проведення судових експертиз). Моделювання допомогло оцінити ризики й визначити

можливі алгоритми нейтралізації протидії в межах кожної ситуації.

Методи аналізу та синтезу сприяли опрацюванню наукових джерел, узагальненню висновків криміналістичних досліджень і виокремленню типових ознак протидії на ранніх стадіях кримінального провадження. Аналіз забезпечив деталізацію виявів протидії (процесуально легалізованих, інформаційних, інституційних), а синтез — формування узагальнених положень щодо взаємозв'язку між виявленням ознак злочину та нейтралізацією протидії як єдиної системи криміналістичного забезпечення розслідування.

Порівняльно-правовим методом скористалися для співвіднесення процесуальних механізмів із практикою їх застосування в конфліктних слідчих ситуаціях (зокрема, щодо арешту майна, оскарження процесуальних рішень, долучення документів, призначення та проведення експертиз). Це дало змогу аргументувати, що окремими процесуальними інструментами за певних умов можуть скористатися не для реалізації права, а як засобами впливу на доказування та строки розслідування.

Формально-юридичний метод забезпечив аналіз нормативного регулювання процесуальних рішень, пов'язаних із забезпеченням збереження доказів і майна, призначенням експертиз і реалізацією прав учасників кримінального провадження. Його застосування гарантувало коректність висновків щодо процесуальних меж допустимої поведінки й окреслення критеріїв, за яких формально правомірні дії можуть набувати ознак протидії.

Застосований методологічний комплекс допоміг системно дослідити проблематику протидії на початковому етапі досудового розслідування, уточнити її основні вияви, розкрити механізми

впливу на доказування та процесуальні рішення, а також створити підґрунтя для формування практико-орієнтованих рекомендацій щодо своєчасного виявлення та нейтралізації протидії.

Аналіз основних досліджень і публікацій

Аналіз наукових джерел і правозастосовної практики демонструє, що про-

блематику протидії розслідуванню найчастіше досліджували в контексті загальних питань криміналістичної тактики або окремих видів злочинів. Комплексні монографічні дослідження в межах цієї проблематики здійснили О. Александренко ³, Р. Богданюк ⁴, В. Варцаба ⁵, І. Грицюк ⁶, К. Гутнік ⁷, В. Лисиченко та Р. Шехавцов ⁸, Р. Мудрецький ⁹, В. Піддубний ¹⁰, В. Плетенець ¹¹, Ю. Попельнюк ¹², О. Ромців ¹³,

- 3 Александренко О. В. Криміналістичні проблеми подолання протидії розслідуванню : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2004. 20 с. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/13980> (дата звернення: 10.02.2026).
- 4 Богданюк Р. І. Подолання протидії виявленню та розслідуванню кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності : дис. ... д-ра філос. в галузі права. Харків, 2025. 237 с. URL: <https://www.uacademic.info/ua/document/0825U001351> (дата звернення: 10.02.2026).
- 5 Варцаба В. М. Розслідування злочинів організованих злочинних груп (тактико-психологічні основи) : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2003. 181 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0404U000656> (дата звернення: 10.02.2026).
- 6 Грицюк І. В. Протидія розслідуванню злочинів у сфері оподаткування : дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь, 2012. 259 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0412U004215> (дата звернення: 10.02.2026).
- 7 Гутнік К. В. Розслідування злочинів в умовах протидії, яка чиниться з використанням соціальної напруги : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2010. 20 с.
- 8 Лисиченко В. К., Шехавцов Р. М. Проблеми теорії та практики подолання протидії розслідуванню окремих різновидів злочинів, вчинених організованими групами, злочинними організаціями : монографія. Вид. 2-ге, перероб. та допов. Луганськ, 2012. 342 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/246/1/Shekhavtsov_monograf.pdf (дата звернення: 10.02.2026) ; Шехавцов Р. М. Форми та способи протидії розслідуванню злочинів та засоби їх подолання (за матеріалами кримінальних справ про вимагання, вчинені організованими групами, злочинними організаціями) : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2003. 238 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0404U000411> (дата звернення: 10.02.2026).
- 9 Мудрецький Р. В. Подолання протидії судовому розгляду у кримінальних провадженнях : дис. ... канд. юрид. наук. Кривий Ріг, 2019. 263 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0420U100095> (дата звернення: 10.02.2026).
- 10 Піддубний В. В. Подолання протидії розслідуванню злочинів економічної спрямованості : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2020. 260 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0420U100568> (дата звернення: 10.02.2026).
- 11 Плетенець В. М. Теоретичні та праксеологічні засади подолання протидії досудовому розслідуванню : монографія. Одеса, 2020. 424 с. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/6404> (дата звернення: 10.02.2026).
- 12 Попельнюк Ю. П. Подолання протидії виявленню та розслідуванню корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень : дис. ... д-ра філос. в галузі права. Харків, 2025. 237 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1_Rc7DxlEkbiBzuZP8UzgIfS93GjtSsSV/view (дата звернення: 10.02.2026).
- 13 Ромців О. І. Особливості подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності : дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2016. 226 с. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1817/disromtsivoi.pdf> (дата звернення: 10.02.2026).

В. Трепак¹⁴, М. Чесакова¹⁵, Б. Щур¹⁶ та ін. У їхніх працях увагу акцентовано на формуванні теоретичних засад подолання протидії, визначенні її форм, способів вияву та суб'єктного складу тощо.

Важливе місце в контексті визначення особливостей початкового етапу розслідування та форм протидії такої діяльності посідають дослідження О. Ромців і Ю. Попельнюка. Автори обґрунтовують взаємозв'язок між процедурою виявлення ознак кримінального правопорушення і подоланням протидії вже на ранніх стадіях кримінального провадження та наголошують, що початковий етап розслідування є найбільш вразливим до впливу зацікавлених осіб, оскільки саме в цей період формуються первинні слідчі версії і визначаються подальші напрями збирання доказів¹⁷.

Вагомий внесок у розроблення проблематики протидії на етапах виявлення ознак кримінально протиправної діяльності зробили також Р. Богданюк, В. Піддубний, В. Плетенець і М. Чесакова. Вони розглядають протидію як багатокомпонентний криміналістичний феномен, що виявляється в приховуван-

ні слідів злочину, викривленні доказової інформації, впливі на учасників кримінального провадження та використанні процесуальних механізмів для ускладнення розслідування. Хоча названі автори здебільшого досліджують протидію в межах досудового розслідування загалом, найбільша інтенсивність таких виявів характерна саме для початкової стадії, коли слідчий діє в умовах інформаційного дефіциту та невизначеності¹⁸.

У дослідженнях Б. Щура й В. Варцаби значну увагу приділено тактичним аспектам подолання протидії та ролі тактичних операцій у забезпеченні ефективності розслідування. Автори зазначають про зв'язок між криміналістичною характеристикою злочинної діяльності й вибором засобів нейтралізації протидії, що опосередковано свідчить про важливість раннього виявлення її ознак. Зокрема, у працях, присвячених розслідуванню злочинів, учинених організованими групами, простежується ідея про те, що протидію нерідко планують іще на етапі підготовки до скоєння злочину та реалізують за допомогою

- 14 Трепак В. М. Розкриття та розслідування хабарництва, вчинюваного суддями, та подолання протидії засобами оперативно-розшукової діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2011. 19 с.
- 15 Чесакова М. С. Протидія розслідуванню злочинів та шляхи її подолання на стадії досудового розслідування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2019. 23 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0419U005608> (дата звернення: 10.02.2026).
- 16 Щур Б. В. Тактика усунення протидії розслідуванню злочинів, що вчиняються організованими злочинним групами : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2005. 195 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0405U000648> (дата звернення: 10.02.2026).
- 17 Ромців О. І. Зазнач. твір. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1817/disromtsivoi.pdf> (дата звернення: 10.02.2026) ; Попельнюк Ю. П. Зазнач. твір. URL: https://drive.google.com/file/d/1_Rc7DxlEkbIBzuZP8UzgIfs93GjtSsSV/view (дата звернення: 10.02.2026).
- 18 Богданюк Р. І. Зазнач. твір. URL: <https://www.uacademic.info/ua/document/0825U001351> (дата звернення: 10.02.2026) ; Піддубний В. В. Зазнач. твір. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0420U100568> (дата звернення: 10.02.2026) ; Плетенець В. М. Зазнач. твір. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/6404> (дата звернення: 10.02.2026) ; Чесакова М. С. Зазнач. твір. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0419U005608> (дата звернення: 10.02.2026).

складних механізмів впливу на доказову інформацію¹⁹.

Дослідження І. Грицюка, присвячене протидії розслідуванню злочинів у сфері оподаткування, зосереджене на практичних аспектах слідчих ситуацій і тактичних рішеннях в умовах протидії. Автор обґрунтовує необхідність враховувати специфіку інформаційного середовища розслідування, що є особливо актуальним на початковому етапі, коли формуються підстави для прийняття процесуальних рішень²⁰.

Окремий інтерес становлять дослідження Р. Мудрецького. Попри дещо інший предмет дослідження (стадію судового розгляду), автор демонструє спадковість механізмів протидії, що дає змогу дійти висновку: інформаційні та процесуальні помилки, які мали місце під час початкового етапу досудового розслідування, можуть впливати на подальші стадії кримінального провадження²¹.

Загалом аналіз наукових праць дає нагоду стверджувати, що більшість дослідників визнає підвищену вразливість початкового етапу досудового розслідування до різних форм протидії. Водночас наявні дослідження здебільшого зосереджені або на загальній характеристиці протидії, або на її окремих виявах у межах певних категорій злочинів. Недостатньо уваги приділено комплексному осмисленню взаємозв'язку між процесом виявлення ознак кримінального правопорушення та нейтралізацією протидії саме на початковому етапі розслідування, що зумовлює необ-

хідність подальшого розвитку наукових підходів у цьому напрямі.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває в умовах реформування кримінального процесуального законодавства та посилення вимог до забезпечення балансу між гарантіями прав учасників кримінального провадження й ефективністю діяльності органів досудового розслідування. У сучасних умовах протидію розслідуванню дедалі частіше виявляють як чинник порушення цього балансу, що ускладнює процес доказування та впливає на своєчасність виявлення ознак кримінального правопорушення. Недостатній рівень наукового опрацювання взаємозв'язку між процесами виявлення ознак злочину й нейтралізації протидії зумовлює потребу у формуванні цілісного криміналістичного підходу до дослідження початкової стадії розслідування як особливого інформаційно-конфліктного простору, у межах якого визначають подальші результати кримінального провадження.

Викладення основного матеріалу дослідження

Початковий етап досудового розслідування є критично важливою стадією кримінального провадження, оскільки саме в цей період відбувається фіксування ознак кримінального правопорушення, формування слідчих версій, збирання інформації про подію кримінального правопорушення та прийняття основних процесуальних рішень, які визначають подальшу перспективу

19 Щур Б. В. Зазнач. твір. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0405U000648> (дата звернення: 10.02.2026) ; Варцаба В. М. Зазнач. твір. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0404U000656> (дата звернення: 10.02.2026).

20 Грицюк І. В. Зазнач. твір. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0412U004215> (дата звернення: 10.02.2026).

21 Мудрецький Р. В. Зазнач. твір. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0420U100095> (дата звернення: 10.02.2026).

кримінального провадження. Водночас аналіз сучасної правозастосовної практики й наукових досліджень свідчить, що цей етап є найбільш вразливим до різних форм протидії, оскільки характеризується інформаційною невизначеністю, дефіцитом часу та необхідністю оперативного реагування на отримані дані й події, що відбуватимуться за участю суб'єктів, зацікавлених у результатах розслідування.

Будь-яка форма протидії досудовому розслідуванню безпосередньо впливає на можливість своєчасного й обґрунтованого прийняття процесуальних рішень, що зумовлює потребу враховувати її вже на початкових етапах провадження кримінальної процесуальної діяльності. Особливо поширені різноманітні вияви протидії на стадії прийняття рішення про внесення відомостей до ЄРДР, оскільки саме в цей час формується процесуальна передумова подальшої доказової діяльності.

Характерним прикладом є ситуації, коли окремі суб'єкти перешкоджають проведенню невідкладної слідчої (розшукової) дії у вигляді огляду місця події, із якої, власне кажучи, найчастіше розпочинається досудове розслідування.

Якщо такі дії мають відкритий характер, то за наявності достатніх підстав їх можуть кваліфікувати як опір праців-

никам правоохоронних органів²² або втручання в їхню законну діяльність²³.

Значення цієї дії зумовлене тим, що саме під час її проведення виявляють і вилучають сліди кримінального правопорушення й інші об'єкти матеріального світу, які можуть містити криміналістично значущу інформацію. Такі предмети часто набувають статусу тимчасово вилученого майна, а їх подальше дослідження потребує забезпечення процесуального режиму збереження та недоторканності.

У зв'язку із цим одним з основних процесуальних рішень слідчого стає звернення з клопотанням про накладення арешту на тимчасово вилучене майно відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України²⁴. Метою такого рішення є забезпечення можливості подальшого користування об'єктами як джерелами доказової інформації, проведення судових експертиз і визнання їх речовими доказами, отже, недопущення їх утрати, знищення або зміни властивостей.

Протидію утілюють також у спробах приховати інформацію про кримінальне правопорушення, надати змінені або неправдиві відомості чи створити штучні перешкоди для належного правового оцінювання отриманої інформації, що безпосередньо впливає на

22 Вирок Борисп. міськрайсуду Київ. обл. від 25.05.2020 р. Справа № 359/3394/20. Провадж. № 1-кп/359/505/2020 / ЄДРСР : вебсайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89492361> (дата звернення: 12.02.2026).

23 Вирок Володимир. райсуду Рівнен. обл. від 22.01.2024 р. Справа № 556/95/24. Провадж. № 1-кп/556/90/2024 / Там само. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116512173> (дата звернення: 12.02.2026) ; Вирок Ленін. райсуду м. Кіровограда від 18.09.2020 р. Справа № 405/2608/20. Провадж. № 1-кп/405/162/20 / Там само. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91649655> (дата звернення: 12.02.2026) ; Вирок Зарічн. райсуду Рівнен. обл. від 28.01.2020 р. Справа № 561/1112/19. Провадж. № 1-кп/561/18/2020 / Там само. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87195083> (дата звернення: 12.02.2026) ; Вирок Борисп. міськрайсуду ... URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89492361> (дата звернення: 12.02.2026).

24 Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 12.02.2026).

повноту й об'єктивність прийнятих процесуальних рішень.

Саме на цьому етапі нерідко виявляють форми протидії розслідуванню, які мають процесуально легальний характер, але можуть бути спрямовані на створення перешкод для ефективного доказування. Зокрема, власник тимчасово вилученого майна або його представники можуть ініціювати подання клопотань про його негайне повернення, оскаржити правомірність вилучення, а також заперечувати проти накладення арешту під час судового розгляду відповідного клопотання сторони обвинувачення. Аргументація таких звернень може ґрунтуватися як на законних підставах, так і на умисному маніпулюванні недостовірними відомостями з метою унеможливити користування вилученими об'єктами в доказуванні.

В. Тарасенко слушно зауважує, що важливим елементом ефективної протидії злочинності є своєчасне накладення арешту на майно, оскільки саме протягом часу між його вилученням та ухваленням судового рішення існують ризики приховування, пошкодження або відчуження такого майна. Автор звертає увагу на те, що чинна процедура не завжди забезпечує належну оперативність застосування цього заходу, що створює передумови для втрати доказового потенціалу або унеможливлення подальшого відшкодування шкоди потерпілим. Тож учений пропонує розширити повноваження суб'єктів кримінального провадження в невідкладних випадках, передбачивши можливість застосування попереднього арешту майна слідчим за погодженням з прокурором або безпосередньо прокурором у провадженнях щодо тяжких або особливо

тяжких злочинів. На думку автора, такий тимчасовий захід слід застосовувати до моменту отримання судового контролю та зобов'язувати прокурора у визначений строк звернутися до слідчого судді для підтвердження правомірності арешту²⁵.

У цьому контексті протидія виявляється не лише як пряме перешкоджання слідчій діяльності, а й як спроба впливу на процес ухвалення процесуальних рішень за допомогою використання процесуальних механізмів, що свідчить про її складний і багаторівневий характер. Саме тому ефективність діяльності слідчого на початковому етапі розслідування значною мірою залежить від здатності своєчасно ідентифікувати такі вияви, оцінити їх з позицій криміналістичної тактики й обрати адекватні організаційно-процесуальні способи їх нейтралізації.

Проведений аналіз підтверджує, що початковий етап досудового розслідування є простором підвищеної інформаційної конфліктності, у межах якого процеси виявлення ознак кримінального правопорушення та подолання протидії функціонують як взаємопов'язані елементи єдиного механізму криміналістичного забезпечення розслідування.

Іще одним виявом протидії досудовому розслідуванню є надання особами, зацікавленими у його результатах, неправдивих відомостей, що стосуються предмета доказування. Така поведінка має виражений інформаційний характер і спрямована на формування в слідчого хибного уявлення про обставини кримінального правопорушення, його учасників або механізм учинення. Унаслідок цього виникає ризик прийняття помилкових тактичних рішень, зміни

25 Тарасенко В. Є. Окремі проблеми арешту майна та відшкодування матеріальних збитків у кримінальному провадженні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 1. С. 114–117. DOI: 10.32850/sulj.2023.1.20 (дата звернення: 12.02.2026).

напрямку доказової діяльності та витрачання процесуального часу на перевірку недостовірної інформації.

Слідча ситуація, у якій допитуваний надає неправдиві показання, доволі складна й зумовлена комплексом причин (зокрема, протилежними інтересами та метою учасників кримінального провадження, а також інформаційною невизначеністю щодо подальших дій сторін, що спричиняє високий рівень конфліктності процесу розслідування). У таких умовах слідчий змушений діяти не лише як суб'єкт пізнавальної діяльності, а й як учасник динамічного процесу протидії, у межах якого необхідно прогнозувати та нейтралізувати потенційні вияви протидії. Формування ситуації протидії обумовлено сукупністю об'єктивних і суб'єктивних елементів. До об'єктивних належать наявні в провадженні докази та їх інформаційний зміст, відомості про здійснений або можливий вплив на джерела доказової інформації, можливість процесуального фіксування виявів протидії та користування ними в доказуванні, а також організаційні й матеріально-технічні можливості правоохоронних органів з виявлення, попередження та нейтралізації таких дій. Суб'єктивні пов'язані насамперед з особливостями учасників кримінального провадження. Вони охоплюють характеристику суб'єкта протидії (індивідуальний учасник, група осіб, організоване формування, службова особа тощо), його мотивацію, рівень правової обізнаності та життєвого досвіду, що визначають динаміку і способи протидії. Водночас важливого значення набувають особистісні та професійні характеристики суб'єкта доказування — рівень його підготовки, досвід роботи в конфліктних слід-

чих ситуаціях, здатність адаптувати тактичні рішення до умов протидії. Особливе місце в структурі подібної ситуації посідає характер взаємин між сторонами. Залежно від ступеня конфліктності можливе існування як жорсткого суперництва, що унеможливорює ефективний психологічний вплив на особу, яка протидіє, так і менш конфліктних форм взаємодії, що допускають застосування тактичних прийомів, спрямованих на зниження рівня протидії та її припинення взагалі ²⁶. Тож таку протидію цілком можливо нейтралізувати, але важливо її своєчасно виявити.

Повідомлення неправдивих відомостей, що стосуються предмета доказування, найчастіше відбувається під час проведення слідчих (розшукових) дій, у межах яких формуються основні джерела доказової інформації, зокрема під час допиту, пред'явлення особи або предметів для впізнання, проведення слідчого експерименту й інших процесуальних заходів. Особливістю таких виявів протидії є те, що їх реалізують у формально законній процесуальній формі, що ускладнює своєчасну ідентифікацію їх деструктивної спрямованості. Зацікавлена особа може свідомо перекручувати окремі обставини, змінювати послідовність подій, занижувати або перебільшувати значення певних фактів, а також створювати уявні причиново-наслідкові зв'язки, які не відповідають реальній картині події. Такі дії впливають на перебіг досудового розслідування зміщенням акцентів пошуково-пізнавальної діяльності слідчого, що нерідко призводить до проведення додаткових перевірочних заходів, повторних слідчих (розшукових) дій, коригування слідчих версій тощо.

26 Лозинська Ю. І., Шехавцов Р. М. Достовірність показань свідка та її з'ясування у кримінальному провадженні : монографія. Львів, 2020. С. 99—100. URI: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3481> (дата звернення: 12.02.2026).

Унаслідок цього відтермінується прийняття законних і обґрунтованих процесуальних рішень, ускладнюється формування повної та логічно узгодженої системи доказів, а також створюються передумови для порушення застави розумності строків кримінального провадження.

Із криміналістичної точки зору повідомлення неправдивої інформації слід розглядати як одну з форм інформаційної протидії, яку реалізують через вплив на когнітивний компонент діяльності слідчого. У таких умовах особливого значення набувають методи оцінки достовірності отриманих відомостей, зіставлення показань з матеріальними слідами події, аналіз поведінкових характеристик учасників процесу й застосування тактичних прийомів, спрямованих на виявлення суперечностей у повідомленій інформації.

Отже, протидія, реалізована за допомогою повідомлення неправдивих відомостей під час проведення слідчих (розшукових) дій, є суттєвим чинником, який впливає на ефективність досудового розслідування, оскільки здатна змінювати його напрям, ускладнювати процес доказування і негативно позначатися на повноті та своєчасності прийняття процесуальних рішень.

Іще одним поширеним виявом протидії досудовому розслідуванню є ініціювання особами, зацікавленими в результатах кримінального провадження, подання клопотань про долучення до матеріалів провадження документів, які зовні мають ознаки доказової інформації, але фактично можуть виконувати функцію впливу на перебіг розслідування. Такі документи нерідко містять відомості, що начебто стосуються обставин кримінального правопорушення, однак спрямовані на формування альтернативної інтерпретації подій і створення

сумнівів щодо наявності складу кримінального правопорушення.

Поміж подібних матеріалів особливе місце посідають висновки спеціалістів або консультаційні висновки осіб, позиціонованих як експерти, у яких зазначають, що певні обставини не пов'язані з подією кримінального правопорушення, не містять кримінально значущих ознак або взагалі спростовують факт наявності ознак злочину. Формально такі документи можуть подавати як джерело додаткової інформації, проте їх особливістю є відсутність процесуального статусу судової експертизи й гарантій об'єктивності, передбачені кримінальним процесуальним законодавством.

На відміну від висновків експертів, отриманих у передбаченому законом порядку, консультаційні висновки не супроводжуються процесуальними гарантіями незалежності та не спричиняють кримінальної відповідальності за надання завідомо неправдивих відомостей. Це створює можливість скористатися ними як інструментом інформаційного впливу на слідчого, зміни напрямів розслідування, ініціювання додаткових перевірок або затягування процесу прийняття процесуальних рішень.

Із криміналістичної точки зору подання подібних документів можна розглядати як форму інтелектуальної (інформаційної) протидії, реалізовану за допомогою створення альтернативного інформаційного поля навколо події кримінального правопорушення. Унаслідок цього слідчий змушений витратити додаткові ресурси, оцінюючи достовірність й допустимість поданих матеріалів, що потенційно негативно позначається на строках досудового розслідування та повноті встановлення обставин справи.

Отже, ініціювання долучення до матеріалів провадження документів із сумнівною доказовою цінністю може бути

спрямоване не стільки на реалізацію процесуальних прав сторони, скільки на створення перешкод ефективності розслідування та ускладнення подальшого розгляду справи по суті. У цьому контексті зазначені дії можна розглядати як одну з форм протидії досудовому розслідуванню, що потребує своєчасного криміналістичного оцінювання і належного процесуального реагування.

У контексті подальшого здійснення досудового розслідування особливу увагу слід приділити питанням призначення та проведення судових експертиз, які стають важливим засобом отримання процесуальних джерел доказів у випадках, коли вирішення певних питань виходить за межі професійної компетенції слідчого й потребує застосування спеціальних знань. З огляду на це результати експертних досліджень часто мають вирішальне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення та прийняття подальших процесуальних рішень.

Водночас практика свідчить, що інститут судової експертизи може ставати об'єктом протидії досудовому розслідуванню з боку осіб, зацікавлених у його результатах. Однією з найбільш небезпечних форм такої протидії є вступ цих осіб у протиправні домовленості із суб'єктами, яким доручено проведення експертних досліджень. Унаслідок отримання неправомірної вигоди або задоволення іншої незаконної зацікавленості, окремі експерти можуть здійснювати дії, спрямовані на ускладнення або дезорганізацію процесу доказування.

Таку протидію можуть утілювати в навмисному затягуванні строків проведення експертних досліджень, заявленні необґрунтованих клопотань щодо надання додаткових зразків або документів, а також у складанні необ'єктивних висновків, що не відповідають фактич-

ним даним справи, або повідомлень про неможливість проведення експертизи (за відсутності для цього обґрунтованих підстав). Подібна поведінка не лише уповільнює перебіг досудового розслідування, а й створює ризики ухвалення помилкових процесуальних рішень, оскільки висновок експерта традиційно сприймають як джерело спеціальних знань із високим рівнем довіри.

Із позицій криміналістики такі дії доцільно розглядати як форму інституційної протидії, реалізовану за допомогою процесуального механізму судової експертизи для впливу на результати розслідування. Особливість цієї форми полягає в тому, що вона поєднує зовнішню законність процесуальних процедур з потенційною маніпуляцією їхнім змістом, що значно ускладнює своєчасне виявлення протиправного впливу.

У зв'язку із цим важливого значення набувають забезпечення процесуального контролю за строками проведення експертних досліджень, належна перевірка обґрунтованості клопотань експертів, а також критичне оцінювання отриманих висновків сукупно з іншими доказами. Зазначене дає змогу мінімізувати ризики використання інституту судової експертизи як інструмента протидії розслідуванню.

Отже, утручання в процес проведення судових експертиз як один зі способів впливу на експертів або маніпулювання процедурою їх призначення можна розглядати як одну з найбільш складних форм протидії досудовому розслідуванню, що безпосередньо впливає на якість доказової інформації та строки прийняття законних і обґрунтованих процесуальних рішень.

Однією з поширених сучасних форм протидії досудовому розслідуванню є ініціювання стороною захисту допиту осіб, яким нібито відомі обставини

події кримінального правопорушення, однак фактично їхню поінформованість не підтверджено об'єктивними даними. На практиці таких осіб іноді залучають до розслідування винятково з метою формування альтернативної версії подій або створення інформаційного тла, що суперечить фактичним обставинам справи.

Особливість зазначеної форми протидії полягає в тому, що її реалізують у межах процесуально допустимих інструментів сторони захисту, подаючи клопотання про допит свідків або допитуючи раніше вже допитаних осіб. Утім, за відсутності реального зв'язку таких осіб з подією кримінального правопорушення, їхню участь можуть спрямувати на дезорієнтацію слідства, створення штучних суперечностей у системі зібраних доказів і відтермінування прийняття процесуальних рішень.

Свідки, які фактично не є очевидцями кримінального правопорушення, можуть надавати заздалегідь узгоджені або частково вигадані відомості, що ускладнює перевірку достовірності інформації та потребує проведення додаткових слідчих (розшукових) дій. Унаслідок цього змінюється тактичний напрям розслідування, збільшується обсяг перевірочних заходів, до того ж виникає ризик затягування строків досудового розслідування.

Із криміналістичної точки зору таку поведінку можна розглядати як форму інформаційно-поведінкової протидії, спрямованої на вплив на процес доказування завдяки штучному розширенню кола джерел інформації, що не мають реальної доказової цінності. У цих умовах особливого значення набуває ретельна перевірка джерел походження відомостей, зіставлення показань з матеріальними доказами й аналізування можливих зв'язків між такими свідками та зацікавленими особами.

Отже, ініціювання допиту осіб, які не мають достовірної інформації про подію кримінального правопорушення, є однією із сучасних форм протидії досудовому розслідуванню, оскільки спрямоване на зміну інформаційного середовища кримінального провадження і вплив на процес прийняття процесуальних рішень.

Висновки

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що протидія досудовому розслідуванню в сучасних умовах набула системного, багаторівневого характеру й дедалі частіше виявляється вже на початкових етапах розслідування — до внесення відомостей до ЄРДР або одразу після реєстрації кримінального провадження. Ускладнення механізмів кримінально-протиправної діяльності, зростання організованості злочинності, технологізація способів учинення правопорушень і наявність корупційних зв'язків формують підвищені ризики впливу на доказове середовище та процес прийняття процесуальних рішень, що потребує переосмислення початкового етапу розслідування як інформаційно-конфліктного простору.

Особливістю початкового етапу є його подвійна функція: з *одного боку*, це стадія виявлення ознак кримінального правопорушення, формування первинної системи доказів і слідчих версій, а з *іншого* — стадія, на якій протидія найінтенсивніше впливає на якість доказування та обґрунтованість процесуальних рішень. У цьому контексті виявлення ознак злочину й нейтралізація протидії перебувають у нерозривному зв'язку: дії зі збирання та фіксації доказів часто мають нейтралізуючий характер, тоді як протидія здатна маскувати або спотворювати самі вияви правопорушення.

Обґрунтовано, що однією з найбільш поширених форм протидії на початковому етапі є вплив на прийняття процесуальних рішень за допомогою часових і процесуальних особливостей кримінального процесуального закону.

Інформаційна протидія є визначальним чинником дестабілізації початкового етапу розслідування, оскільки її реалізують у формі повідомлення (надання) неправдивих відомостей (зокрема, показань) про предмет доказування під час слідчих (розшукових) дій (допит, упізнання, слідчий експеримент тощо). У таких ситуаціях слідчий змушений діяти в умовах конфліктної взаємодії, прогнозувати поведінку сторони протидії та перевіряти достовірність відомостей у зіставленні з матеріальними слідами, іншими доказами й поведінковими індикаторами. Своєчасне виявлення неправдивості показань і тактична адаптація дій суб'єкта доказування є необхідними умовами нейтралізації цієї форми протидії та забезпечення розумності строків кримінального провадження.

З'ясовано, що окремим різновидом інформаційної (інтелектуальної) протидії є ініціювання долучення до матеріалів провадження документів із зовнішніми ознаками доказовості («консультаційні висновки» експертів, висновки спеціалістів тощо), які отримані не в процесуально визначеному порядку і не забезпечені гарантіями об'єктивності. Подання таких матеріалів здатне формувати альтернативне інформаційне поле, ускладнювати доказування, провокувати додаткові перевірки й відтерміновувати прийняття процесуальних рішень, що потребує від слідчого підвищено критичного оцінювання їх допустимості та доказового значення.

Обґрунтовано, що найбільш небезпечні вияви протидії пов'язані з інсти-

туційним впливом на механізм судової експертизи: затягування строків досліджень, необґрунтовані клопотання про додаткові матеріали, складання необ'єктивних висновків або повідомлень про неможливість проведення експертизи без належних підстав.

Іще однією сучасною формою інформаційно-поведінкової протидії є ініціювання стороною захисту допиту осіб, які нібито обізнані з обставинами події, але фактично не мають реального зв'язку з нею. Залучення таких осіб може бути спрямоване на створення штучних суперечностей, формування альтернативних версій і збільшення обсягу перевірочних заходів, що негативно позначається на тактичному напрямі розслідування та підвищує ризики затягування строків розслідування.

Узагальнимо викладене вище: протидія на початковому етапі досудового розслідування передусім впливає на три взаємопов'язані компоненти: 1) процес прийняття первинних процесуальних рішень; 2) джерела доказової інформації та її збереження; 3) механізми інтерпретації доказів і формування слідчих версій. Це дає змогу розглядати початковий етап як зону найбільшої інформаційної конфліктності, де ефективність кримінального провадження залежить від здатності слідчого одночасно виявляти ознаки кримінального правопорушення та нейтралізовувати протидію завдяки комплексному застосуванню організаційних, тактичних і процесуальних засобів.

Specifics of Detection and Neutralization of Counteraction at the Initial Stage of Investigation

Oleksandr Tarkan

The purpose of this article is to reveal specifics of identifying signs of a criminal offense and neutralizing counteraction at the initial stage

of the pre-trial investigation. Methodological research basis is a set of general scientific, special and philosophical methods of cognition, in particular dialectical, system-structural, functional-activity, comparative-legal one, as well as modeling, analysis and synthesis. It is generalized that initial stage of the pre-trial investigation is the most vulnerable to various forms of counteraction that is due to information uncertainty, time shortage and the need to make operational procedural decisions. It is determined that counteraction has a multi-level nature: it is implemented by influencing collecting evidence procedure, making procedural decisions and interpreting data obtained (by using manipulations with information, using procedurally permissible and extra-procedural mechanisms, behavioral strategies and institutional influence and other means aimed at complicating establishment of circumstances of criminal offense). It is substantiated that detection of signs of a criminal offense and neutralization of counteraction are interrelated procedures that operate within the framework of a single mechanism for forensic support of investigation. It is found that information counteraction (providing false information, initiating attachment of documents with dubious evidentiary value, involving unreliable informed persons), procedurally legalized forms of influence (appealing procedural decisions, manipulating procedural mechanisms), as well as institutional counteraction (impact on conducting forensic examinations) can significantly change the direction of evidentiary activity and increase the risk of making erroneous procedural decisions. It is proven that initial stage of the pre-trial investigation should be considered as an information-conflict space, within which framework evidence subject not only carries out cognitive activity, but counteracts active influence of interested persons. It was noted that timely diagnostics of manifestations of resistance, critical assessment of sources of information and the use of forensic tactical tools are the main conditions for en-

suring investigation effectiveness and compliance with the principle of reasonableness of the terms of criminal proceedings.

Keywords: pre-trial investigation; initial stage; counteraction; neutralization of counteraction; detection of crime signs.

Фінансування

Це дослідження не отримало жодного спеціального гранту від фінансових установ у державному, комерційному або некомерційному секторах.

Відмова від відповідальності

Засновники не грали жодної ролі у розробленні дослідження, добиранні й аналізуванні даних, рішенні про публікацію або підготовку рукопису.

Учасники

Автор зробив свій внесок винятково в інтелектуальну дискусію, що є основою цього документа, дослідження судової практики, написання та редагування, і бере на себе відповідальність за її зміст і тлумачення.

Декларація щодо конфлікту інтересів

Автор заявляє, що у нього відсутній конфлікт інтересів.

References

- Aleksandrenko, O. V. (2004). *Kryminalistychni problemy podolannia protydii rozsliduvanniu* [The criminalistic problems of overcoming of counteraction to investigation] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/13980> [in Ukrainian].
- Bohdaniuk, R. I. (2025). *Podolannia protydii vyivlenniu ta rozsliduvanniu kryminalnykh pravoporushen u sferi hospodarskoi diialnosti* [Overcoming counteraction to the detection and investigation of criminal offenses in the field of economic activity] : dys. ... d-ra filos. v haluzi prava. Kharkiv. URL: <https://www.uacademic.info/ua/document/0825U001351> [in Ukrainian].

- Chesakova, M. S. (2019). *Protydiia rozsliduvanniu zlochyniv ta shliakhy yii podolannia na stadii dosudovoho rozsliduvannia* [Counteraction to crime investigation and ways of its overcoming at the stage of pre-trial investigation] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kharkiv. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0419U005608> [in Ukrainian].
- Hrytsiuk, I. V. (2012). *Protydiia rozsliduvanniu zlochyniv u sferi opodatkuвання* [Counteraction to investigate crimes in the area of taxation] : dys. ... kand. yuryd. nauk. Irpin. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0412U004215> [in Ukrainian].
- Hutnik, K. V. (2010). *Rozsliduvannia zlochyniv v umovakh protydyi, yaka chynytisia z vykorystanniam sotsialnoi napruhy* [Investigation of crimes in the context of counteraction, which is committed with the use of social tension] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kharkiv [in Ukrainian].
- Lozynska, Yu. I., Shekhavtsov, R. M. (2020). *Dostovirnist pokazan svodka ta yii z'iasuvannia u kryminalnomu provadzhenni* [Reliability of witness testimony and its verification in criminal proceedings] : monohrafiia. Lviv. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3481> [in Ukrainian].
- Lysychenko, V. K., Shekhavtsov, R. (2012). *Problemy teorii ta praktyky podolannia protydyi rozsliduvanniu okremykh riznovydiv zlochyniv, vchynenykh orhanizovany my hrupamy, zlochynnymy orhanizatsiiamy* [Problems of theory and practice of overcoming counteraction to the investigation of certain types of crimes committed by organized groups, criminal organizations] : monohrafiia. Vyd. 2-he, pererob. ta dopov. Luhansk. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/246/1/Shekhavtsov_monograf.pdf [in Ukrainian].
- Mudretskyi, R. V. (2019). *Podolannia protydyi sudovomu rozghliadu u kryminalnykh provadzhenniakh* [Overcoming the Counteraction to Trial in criminal proceedings] : dys. ... kand. yuryd. nauk. Kryvyi Rih. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0420U100095> [in Ukrainian].
- Piddubnyi, V. V. (2020). *Podolannia protydyi rozsliduvanniu zlochyniv ekonomichnoi spriamovanosti* [Overcoming the Counteraction to the Investigation of Economic Crimes] : dys. ... kand. yuryd. nauk. Kharkiv. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0420U100568> [in Ukrainian].
- Pletenets, V. M. (2020). *Teoretychni ta prakseologichni zasady podolannia protydyi dosudovomu rozsliduvanniu* [Theoretical and praxeological principles of overcoming opposition to pre-trial investigation] : monohrafiia. Odesa. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/6404> [in Ukrainian].
- Popelniuk, Yu. P. (2025). *Podolannia protydyi vyivlenniu ta rozsliduvanniu koryslyvo-nasyl'nytskykh kryminalnykh pravoporushen* [Overcoming Counteraction to the Detection and Investigation of Profit-Violent Criminal Offenses] : dys. ... d-ra filos. v haluzi prava. Kharkiv. URL: https://drive.google.com/file/d/1_Rc7DxlEkblBzuZP8UzglfS-93GjtSsSV/view [in Ukrainian].
- Romtsiv, O. I. (2016). *Osoblyvosti podolannia protydyi pid chas rozsliduvannia zlochyniv u sferi sluzhbovoi diialnosti* [Special aspects of overcoming counteraction to investigation of crimes in the sphere of official activity] : dys. ... kand. yuryd. nauk. Lviv. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1817/disromtsiv.pdf> [in Ukrainian].
- Shchur, B. V. (2005). *Taktyka usunenennia protydyi rozsliduvanniu zlochyniv, shcho vchyniautsia orhanizovany my zlochynnym hrupamy* [Tactics of countering obstruction of the investigation of crimes committed by organized criminal groups] : dys. ... kand. yuryd. nauk. Kharkiv. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0405U000648> [in Ukrainian].
- Shekhavtsov, R. M. (2003). *Formy ta sposoby protydyi rozsliduvanniu zlochyniv ta zasoby yikh podolannia (za materialamy kryminalnykh sprav pro vymahannia, vchyneni orhanizovany my hrupamy, zlochynnymy orhanizatsiiamy)* [The forms and ways of counteraction to investigation and means of their overcoming (on materials of criminal cases of squeeze, accomplished by the organized groups, criminal organizations)] : dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0404U000411> [in Ukrainian].
- Tarassenko, V. Ye. (2023). *Okremi problemy areшту maina ta vidshkoduvannia materialnykh zbytkiv u kryminalnomu provadzhenni*

[Separate problems of property seizure and material compensation damages in criminal proceedings]. *Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys*. No. 1. DOI: [10.32850/sulj.2023.1.20](https://doi.org/10.32850/sulj.2023.1.20) [in Ukrainian].

Trepak, V. M. (2011). *Rozkryttia ta rozsliduvannia khabarnytstva, vchyniuvanoho sudamy, ta podolannia protydii zasobamy operatyvno-rozshukovoi diialnosti* [Disclosure and investigation of bribery committed by judges, and over-coming counteraction by

means of operational-search activities] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv [in Ukrainian].

Vartsaba, V. M. (2003). *Rozsliduvannia zlochyniv orhanizovanykh zlochynnykh hrup (taktyko-psykholohichni osnovy)* [Investigation of Crimes Committed by Organized Criminal Groups (Tactical and Psychological Grounds)] : dys. ... kand. yuryd. nauk. Kharkiv. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0404U000656> [in Ukrainian].

Таркан, О. (2026). Особливості виявлення та нейтралізації протидії на початковому етапі розслідування. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Вип. 1 (42). С. 76—92. DOI: [10.32353/khrife.1.2026.06](https://doi.org/10.32353/khrife.1.2026.06).